

4) вивести з-під контролю органів державної влади роботу комісій при прийомі на публічну службу.

Реалізація цих заходів сприяла б ефективнішому функціонуванню інституту публічної служби в Україні.

УДК 332.13 : 330.13

Якимчук А.Ю.,

доктор економічних наук, професор, Національний університет водного господарства та природокористування

Жакун Ю.В.,

здобувач ступеню вищої освіти бакалавр, Національний університет водного господарства та природокористування

ЕКОЛОГІЧНИЙ РОЗВИТОК ТЕРИТОРІЙ ЯК ОСНОВА КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ РЕГІОНУ

Нині проблема його захисту довкілля є міжнародною, особливо зважаючи на незворотні зміни у стані природних екосистем, спричинені загальним забрудненням, тому, і зараз найбільш розвинені країни світу розглядають охорону довкілля як пріоритетний аспект діяльності згідно концепції сталого розвитку. Сучасна Україна, на жаль, належить до тих держав, де проблема екологічної безпеки постала надзвичайно гостро. Все це вимагає поліпшення розробки питань управління, пов'язаних насамперед зі діалектикою взаємодії продуктивних сил і виробничих відносин [1].

Саме раціональне природокористування забезпечить економне використання природних ресурсів та їх відтворення з урахуванням перспективних інтересів національної економіки й збереження здоров'я місцевого населення. Державне управління системою природокористування та охороною навколишнього середовища покликане створити умови задля покращання якості життя людини шляхом стійкого управління природними ресурсами для збалансування їхнього

використання сучасним та майбутнім поколіннями. Оскільки екологічні проблеми виникають внаслідок надвисоких вимог людини до навколишнього середовища, рішення повинні зосереджуватися на людському вимірі екосистеми. Тому аналіз та дослідження стану державного управління в галузі використання природних ресурсів становить надзвичайний практичний та теоретичний інтерес [2-4].

У даній роботі проведено дослідження поняття механізму управління у сфері природокористування, визначено основні недоліки існуючого механізму державного управління навколишнім природним середовищем. Особливої уваги надано удосконаленню, розвитку механізмів державного управління процесами використання природних ресурсів. Об'єктом дослідження є система органів державного управління процесами природокористування та охороною довкілля. Предметом дослідження є процес екологічного розвитку територій як основи конкурентоздатності регіону.

В Україні сформовано потужне екологічне законодавство. Основним джерелом екологічного законодавства і права є Конституція України. Зокрема, статтею 16 Конституції передбачається, що забезпечення екологічної безпеки і підтримка екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду українського народу є обов'язком держави. До того ж, правова основа системи екоменеджменту в Україні визначається, формується і регламентується Законом України «Про охорону навколишнього середовища», прийнятим ще в 1991 р., а також іншими законодавчо-правовими актами, а саме: Земельним кодексом України, Водним кодексом України, Лісовим кодексом України, Кодексом України про надра, Законом України «Про охорону атмосферного повітря», Законом України «Про тваринний світ», тощо. Всі вищевказані законодавчо-правові акти та інші мають закріпити пріоритет охорони природи і здоров'я нації над іншими видами діяльності, сформулювати

принципи і встановити єдині правила і порядок ведення господарської діяльності, насамперед, за допомогою економічних стимулятивних методів управління [1-6].

Державне управління у сфері природокористування та охорони навколишнього природного середовища здійснюється органами виконавчої влади загальної та спеціальної компетенції. Зокрема, таких органів, що регулюють процеси користування природними ресурсами, існує достатньо багато. Кожен із вказаних органів діє лише в межах своєї компетенції та притаманними йому методами. Основним державним органом, що регулює процес охорони і захисту довкілля є Міністерство екології та природних ресурсів України. Так, як робота виконана на прикладі Рівненської області, особливу увагу відведено функціонуванню основного органу управління процесами природокористування у Рівненській області, – Департаменту екології та природних ресурсів Рівненської обласної державної адміністрації. Для забезпечення більш широкого доступу громадськості до екологічної інформації щороку департаментом оприлюднюється Доповідь про стан навколишнього природного середовища в Рівненській області.

Так, за матеріалами Доповіді, на виконання природоохоронних заходів у минулому 2020 році з місцевих природоохоронних фондів безпосередньо виконавцями заходів було перераховано понад 7 млн. грн. Вони були використані переважно на придбання контейнерів для роздільного збору сміття, продовження реконструкції шлюза-регулятора на р. Устя, озеленення населених пунктів, проведення оцінки впливу на довкілля тощо [6].

За даними Головного управління статистики, у Рівненській області загальний обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря у 2020 році від стаціонарних джерел склав 9,2 тис. тон, що на 0,7 тис. т або на 7% менше, ніж у 2019 році. На динаміку викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря впливають економічні процеси в області. Збільшення обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря

стаціонарними джерелами пов'язане, насамперед, із використанням замість газу інших видів палива. Основними забруднювачами довкілля області є підприємства переробної промисловості [6].

Впродовж 2020 року у поверхневій водній області скинуто понад 51,86 млн. м³ зворотних вод. Як і у минулі роки, погіршенню якості поверхневих вод сприяють скиди недостатньо очищених та неочищених стічних вод комунальних підприємств області, які є найбільшими забруднювачами поверхневих вод, зокрема, в містах Вараш, Острог, Костопіль, Сарни, Березне, Радивилів, Дубровиця та селищах Володимирець, Рокитне, Зарічне, Млинів, Демидівка, Смига, Клевань та ін.

За даними головного управління Держгеокадастру, в області загальна площа земель становить 2005,1 тис. га. Найбільшу загрозу нині становлять явища, які спостерігаються в ґрунтовому по-криві, де внаслідок ерозії, відкритих розкопок корисних копалин та будівельної сировини, забруднення хімічними речовинами і промисловими викидами, неправильної агротехніки деградовано й виведено з використання значні площі продукт. земель.

Також варто зазначити, що на території Рівненської області нараховується більш, ніж 1000 підприємств, установ і організацій, виробнича діяльність яких пов'язана з утворенням промислових та побутових відходів. Зберігання та накопичення відходів, особливо токсичних, є джерелом тривалого негативного впливу на стан здоров'я людей і якість навколишнього природного середовища. Упродовж минулого 2020 року темпи вирубування лісів на Рівненщині пришвидшилися у 2,5 рази, через що область може залишитися без лісу вже через 30 років. Встановлена така закономірність, що попит на лісову продукцію виріс після значного подорожчання вартості газу. Непоправної шкоди лісу наносять нелегальні лісопильні, яких в області є багато. А ті, хто вирубує легально, відразу висаджує нові дерева. Задля збереження та відновлення лісів необхідно виконувати лісовідновлення відповідно до

площ суцільних зрубів, підвищити продуктивність і біологічну стійкість лісових насаджень й продовжити роботи з переведення лісовідновлення на генетико-селекційній основі.

Таким чином, можна зробити висновок, що несприятливу екологічну ситуацію Рівненщини зумовлено комплексною дією групи чинників глобального масштабу, що характерні для всієї земної кулі, регіонального прояву, що мають вплив на всю територію України, та місцевої дії, що, як правило, зумовлюються впливом на компоненти навколишнього природного середовища забруднюючих речовин. Створення економічної зацікавленості у гармонізації взаємодії суспільства і природи сприятиме удосконаленню економічного механізму екологічного регулювання, яке забезпечить узгодженість, поєднання суспільних, регіональних, галузевих, колективних (групових) або особистих економічних і екологічних інтересів шляхом поєднання адекватних форм їх руху.

В цих умовах для ефективного функціонування механізму управління навколишнім середовищем важливим є застосування адміністративних та соціально-психологічних методів управління, а також головною умовою, необхідною для прийняття ефективних управлінських рішень, є наявність відповідного інформаційного забезпечення. Існує гостра необхідність у створенні дієвих механізмів економічного стимулювання суб'єктів господарської діяльності до скорочення їх негативного впливу на навколишнє середовище і раціонального ресурсо- і енергоспоживання. Зокрема, такими механізмами є обмеження на ринку, гранти, податки, екологічні конкурси, екологічне маркування, екологічні призи, зниження податків, тощо. В останні роки фінансування природоохоронних заходів здійснюється із різних джерел – територіальних громад, обласного і державного бюджетів, а також за кошти грантів. За напрямками витрат на Рівненщині найбільша частка у загальному обсязі фінансування належить витратам на утилізацію і знезараження відходів –

понад 4 млн. грн. (рис. 1). Загальні обсяги фінансування у 2020 році склали понад 7 млн грн.

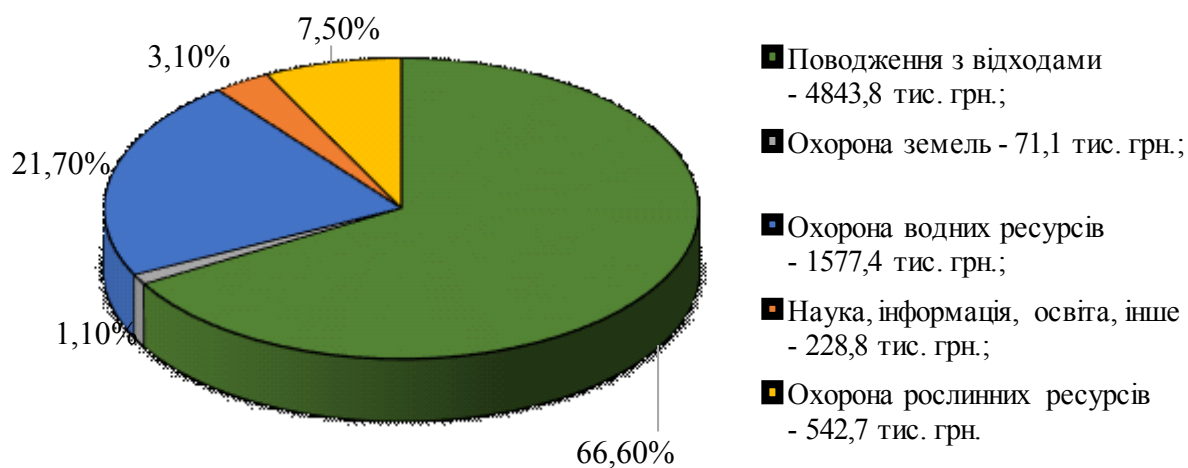

Рис. 1. Фінансування природоохоронних заходів Рівненської обл. 2020 р. [6].

У роботі вивчено успішний досвід у захисті довкілля для розвинених держав світу – Польщі, Німеччини, Великобританії, Франції. Проте країни Північної Європи за багатьма природоохоронними показниками перевершують здобутки цих держав. Зокрема, варто звернути увагу на досвід Фінляндії. У Фінляндії дуже жорстка система природокористування. Потрібно зауважити, що Фінляндія є найчистішою країною світу, де немає сміттєвих бачків, з яких вивалюється сміття, батьки з дитинства вчать своїх дітей викидати сміття у різні контейнери. Одним з моментів екологічного виховання є виховання ощадливості. Економія електроенергії, води, паперу, одягу присутня всюди в цій країні, а ощадливість – риса способу життя фінів. Збори за утилізацію включені у вартість речі. Ознайомлення з фінською моделлю організації природокористування призводить до висновку, що з економічної точки зору приватна власність на ліси та інші природні ресурси не є перешкодою для ефективного і рентабельного ведення лісового, водного, мисливського, рибного та сільського господарства. Більш того, є підстави вважати, що саме з цієї причини воно і є таким [1-3; 5].

Отже, проведене дослідження функціонування механізмів державного управління процесами використання природних ресурсів на прикладі Рівненської області, вивчено організаційну структуру органів управління природокористуванням, їх функції, повноваження, основні статистичні показники, обґрунтовано перспективи впровадження кращого закордонного досвіду дозволили сформулювати основні висновки.

Проаналізовано сучасний стан механізмів управління процесами природокористування на прикладі Рівненської області та Департамент екології та природних ресурсів Рівненської обласної державної адміністрації. Визначено, що до найбільш узагальнених факторів, які спричиняють недоліки і генерують проблемні ситуації в сфері управління природокористуванням, належать організаційні та функціональні фактори. На основі проведеного аналізу зроблено висновок щодо необхідності впровадження нового підходу державного регулювання в питаннях використання природних ресурсів. Визначено, що модернізація механізмів державного управління процесами природокористування у напрямку їх демократизації має базуватися на принципі раціонального й збалансованого поєднання державних і ринкових, адміністративних та економічних механізмів регулювання екологічних відносин, природокористування та природоохоронної діяльності. Виявлено, що методи врегулювання екологічних проблем у різних країнах, мають спільний зміст, проте характеризуються певними особливостями. Вони відображають, з одного боку, специфіку механізму регулювання економіки, а з іншого – характерні ознаки механізму господарювання, що мають місце в кожній конкретній країні. Задля успішного розвитку територіальні громади повинні формувати власну екологічну політику, що стане основою їх конкурентних переваг поряд із іншими територіями. Така екологічна політика повинна містити залучення стимулятивних інструментів задля її успішності відповідно до концепції сталого розвитку.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1.Reichert P., Langhans S.D., Lienert J., Schuwirth N. The conceptual foundation of environmental decision support / Peter Reichert, Simone D. Langhans, Judit Lienert, Nele Schuwirth. Journal of Environmental Management. 2015. No. 154. – P. 316-332. 108.

2.The North Atlantic Treaty Organization’s Future Role in Energy Security [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://blogs.shu.edu/diplomacy/files/-_archives/Legendre.pdf.

3.Про затвердження переліку видів діяльності та об’єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку [Електронний ресурс] Постанова Кабінету Міністрів України № 808 від 28.08. 2013 р. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/808-2013-%D0%BF>.

4.Нестерова Н.І. Деякі аспекти нормативно-правового забезпечення механізму реалізації принципу раціонального природокористування / Н.І. Нестерова. Прикарпатський юридичний вісник. 2017. Випуск 1 (16). С. 54-57.

5.Yakymchuk A., Popadynets N., Valyukh A., Skrypko T., Levkov K. Rural “green” tourism as a driver of local economy development in the process of decentralization of power. «Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal» – international scientific peer-reviewed economic e-journal with open access. P. 232-259. DOI: <https://doi.org/10.51599/are.2021.07.01.12>. Vol 7 No 1 (2021) | Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal (are-journal.com) (Web of Science

6.Головне управління статистики у Рівненській області. [Електронний ресурс] / Офіційна інтернет-сторінка. Режим доступу - <http://www.gusrv.gov.ua/>.

Яременко О.І.,

кандидат наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри права і публічного управління Вінницький державний педагогічний університет

імені М. Коцюбинського

Одобецька І.С.

здобувач ступеня вищої освіти магістр

Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського

**ОРГАНІЗАЦІЙНО – ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ПУБЛІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ
ЕЛЕКТРОННИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ**

Належний розвиток цифрових трансформацій і проникнення у всі нові сфери суспільного існування, питання публічного управління не залишилися осторонь. З розвитком інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) ця сфера отримала додаткові інструменти, які дозволяють громадянському суспільству взаємодіяти з органами державної влади та органами місцевого самоврядування на новому рівні якості. Сучасні засоби комунікації зламали монополію засобів масової інформації як каналів комунікації між громадськістю та владою. Реалізація права громадян України брати участь в управлінні державними справами, що гарантовано статтею 38 Конституції України [1], активізувалася у зв'язку з появою інструментів електронної демократії. Ці інструменти при належному використанні можуть відновити довіру громадськості до демократичних інститутів, підвищити ефективність боротьби з корупцією тощо.

У концептуальних документах ЄС щодо електронної демократії зазначено, що мета електронної демократії- «не створити альтернативну демократичну систему, а сприяти, забезпечити та підвищити прозорість, підзвітність, ефективність, залучення, обговорення, інклюзивність нинішньої класичної демократії» [2]. У звіті Європейського парламенту зазначається, що «електронна демократія стосується використання ІКТ для